

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі
Арнайы және инклюзивті білім беруді дамытудың
Ұлттық ғылыми – практикалық орталығы

Педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курстарының білім беру
бағдарламасы

**«Зияты зақымдалған білім алушыларға арналған арнайы мектепте
әлеуметтік-педагогикалық тәсіл негізінде білім беру процесін жобалау»**
зияты бұзылған балаларға арналған арнайы мектептердің
оқу ісі жөніндегі басшының (директордың) орынбасарларына,
мұғалімдерге (олигофренопедагогтерге) арналған

Алматы 2026

МАЗМҰНЫ

Жалпы ережелер

Глоссарий

Бағдарламаның тақырыптық бағыты

Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Оқу нәтижелерін бағалау

Курстан кейінгі сүйемелдеу

Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

1. Жалпы ережелер

Педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курстарының «Зияты зақымдалған білім алушыларға арналған арнайы мектепте әлеуметтік-педагогикалық тәсіл негізінде білім беру процесін жобалау» білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) зияты зақымдалған балаларға арналған арнайы мектептердің оқу ісі жөніндегі басшының (директордың) орынбасарларын, мұғалімдерді (олигофренопедагогтарды) оқытуды ұсынады (бұдан әрі – Тыңдаушылар).

2022 жылғы 1 қыркүйектегі Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған «**Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам**» атты Жолдауында әрбір қазақстандық оқушының сапалы білім алуы мен жан-жақты дамуы үшін лайықты жағдайлар жасалуы тиіс екені атап өтілген.

Қазақстан Республикасының 2023–2029 жылдарға арналған мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білімді дамыту тұжырымдамасы «барлық деңгейдегі білімге қолжетімділікті қамтамасыз ету, зиятын дамыту, психофизиологиялық және жеке ерекшеліктерді ескеру» принциптеріне негізделген. Білім беру саласындағы жаңа даму траекториялары оқушыға педагогикалық қолдау көрсету моделіне сүйенетін болады. Педагогтің назарында оқушының оқу және дамуға қатысты қажеттіліктері болады, ал оқу процесінде – гуманистік парадигманың концептуалды идеяларын іске асыруға бағытталған тәсілдер қолданылады.

Бұл ұлттық білім беру жүйесін, соның ішінде зияты зақымдалған балалардың білімін одан әрі жетілдірудің маңыздылығының жоғары екенін көрсетеді, олардың мүмкіндіктері әртүрлі деңгейдегі зиятының зақымдалуының ерекшеліктерімен айқындалатын жеке ерекшеліктердің көптүрлілігімен сипатталады.

Зияты зақымдалған мектеп оқушыларын оқытудың дәстүрлі тәсілі, шетелде де, елімізде де, арнайы мектептерде немесе арнайы сыныптарда дифференциалды оқытуды ұйымдастыру болып табылады, сондай-ақ арнайы жағдайлар жасауға негізделген. Еуропа, Америка, Азия елдеріндегі жалпы білім берудің гуманистік парадигмасы сонымен қатар мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытудың арнайы жағдайларын құру негізін құрайды. Қазіргі уақытта посткеңестік кеңістіктегі арнайы педагогиканың дамуы жаңа кезеңге өтті, оған ғылыми парадигманың өзгеруі тән: клиникалық («медициналық») парадигмадан бас тарту және біртіндеп социомәдени («әлеуметтік-педагогикалық») парадигманы игеру.

Әлеуметтік-педагогикалық тәсіл (парадигма) балаларды оқытуды ұйымдастыруда педагогтердің кәсіби санасында өзгерістерді талап етеді: оқу процесінің мақсаттары мен міндеттерін, құндылықтық бағдарларын, өз тәжірибесін жаңарту қажет. Бұл — мақсат қою, оқушылармен жұмыс

әдістерін қолдану, дидактикалық құралдарды таңдау, білім беру ортасын ұйымдастыру және жетістіктерді бағалау. Әлеуметтік-педагогикалық тәсіл гуманизм принципіне негізделген, яғни әрбір қатысушының қадір-қасиетін, құқықтары мен бостандықтарын тану және құрметтеу маңызды. Бұл тәсіл тұлғаны дамытуға, оның қажеттіліктерін қанағаттандыруға және өзін-өзі жүзеге асыруға жағдай жасауға бағытталған, бұл зияты зақымдалған балалар үшін де маңызды. Бұл тәсілде басты назар диагнозға емес, оқыту процесіндегі ұйымдастырушылық және қарым-қатынастық кедергілерді жеңуге аударылады, сол арқылы оқудың сәтті болуына қол жеткізіледі.

Зияты зақымдалған балаларға арналған арнайы мектептерде әлеуметтік-педагогикалық тәсілді жүзеге асыру үшін АИБД ҰҒПО ғылыми қызметкерлері білім беру процесін - оқушылардың әртүрлі мүмкіндіктерін ескере отырып, деңгейлік мақсат қойды. Оқу бағдарламасының мазмұны педагогтерді мектепте білім беру процесін жобалаудың технологиясымен таныстыруға бағытталған, соның ішінде жеңіл және орташа зияты зақымдалған балаларға арналған сыныптарда жұмыс істеу әдістері қарастырылады. Осы технологиялық тәсіл негізінде барлық пәндер бойынша оқу-әдістемелік кешендер (оқулықтар, жұмыс дәптерлері, әдістемелік нұсқаулықтар) жасалып, зияты жеңіл зақымдалған оқушыларға арналған және Қазақстан Республикасының Білім беру министрлігінің пайдалануға ұсынылған (Білім беру министрінің №216 бұйрығы).

Сауалнама нәтижесі көрсеткендей, зияты зақымдалған балаларға арналған арнайы мектептердің педагогтерінде оқу процесін ұйымдастырудағы «медициналық» және «әлеуметтік-педагогикалық» тәсілдер туралы ең негізгі ақпарат жеткіліксіз. Сауалнамаға қатысқан педагогтер өз кәсіби құзыреттерін кеңейтуді қажет ететінін де атап көрсетті, атап айтқанда мына мәселелер бойынша:

- 1) оқушыларды сабақта ұйымдастыру және тәртіпті сақтау әдістері;
- 2) оқушыларға дифференциалданған және жеке тәсілдерді қолдану;
- 3) оқушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, тиімді педагогикалық әдістер мен тәсілдерді қолдану;
- 4) сыныптағы оқушылар үшін оқулықтан және жұмыс дәптерінен оқу тапсырмаларын дұрыс таңдау;
- 5) бағалау барысында оқушының пән бойынша оқу материалын меңгеру деңгейін анықтау және оқу жетістіктерінің сипаттамалық бағасын жасау;
- б) оқушының ата-аналарымен ынтымақтастық жасау. Баланың оқу процесіне ата-аналарды қатыстыру, олардың қолдауын қамтамасыз ету.

Жоғарыда көрсетілген жағдайлық талдау фактілері арнайы мектептердің оқу жұмысы жөніндегі директор орынбасарлары мен зияты зақымдалған балаларға арналған арнайы мектептердің педагогтерін курстық дайындаудан өту өзекті екенін көрсетеді.

Сауалнама қатысушылары сұранысқа ие және өзекті деп таныған кәсіби даму бағыттары осы Бағдарламаның тақырыптық модульдерінің мазмұнына енгізілген.

2. Глоссарий

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалар (балалар) (ҚР «Білім туралы» заңы	-тиісті деңгейдегі білім алуға және қосымша білім алуға арналған арнайы жағдайларға сәйкес немесе қосымша білім қажеттіліктері бар тұлғалар (балалар)
Білім алуға арналған арнайы жағдайлар ҚР «Білім туралы» заңы	-оқу бағдарламаларын меңгеру ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларға (балаларға), сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі балаларға мүмкін болмайтын жағдайларды болдырмау үшін қажетті, оның ішінде оқу, сондай-ақ арнайы, жеке дамытушы және түзету-дамыту бағдарламалары мен оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, өмір сүру ортасын, психологиялық-педагогикалық сүйемелдеуді, медициналық, әлеуметтік және өзге де қызметтерді қамтитын жағдайлар;
Мүмкіндігі шектеулі бала (балалар) (ҚР 2002 жылғы 11 шілдедегі «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы»	-мүмкіндігі шектеулі бала (балалар) – он сегіз жасқа дейінгі, туа біткен, тұқым қуалайтын немесе жүре пайда болған аурулармен немесе жарақаттардың салдарынан туындаған, белгіленген тәртіппен расталған тіршілік әрекетінің шектелуі бар дене және (немесе) психикалық кемістіктері бар балалар
Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау – ҚР «Білім туралы» Заңы	-білім алу үшін қажетті арнайы жағдайларды анықтау
Оқу процесін ұйымдастырудағы әлеуметтік-педагогикалық тәсіл	-мүмкіндігі шектеулі оқушының қажеттіліктеріне бағытталған оқу процесін ұйымдастыру – оқыту барысында оқушыға көмек көрсетуді, білім беру ортасын және ресурстарды бейімдеуді, ата-аналарды баланың оқу процесінің белсенді қатысушылары ретінде тартуды қамтамасыз ететін, сондай-ақ адам қадір-құнын төмендетпейтін терминологияны қолдануды көздейтін оқу процесін ұйымдастыру тәсілі.

Оқу процесін ұйымдастырудағы медициналық тәсіл	-оқу процесін баланың диагнозына бағдарлай отырып ұйымдастыру, педагогикалық практикада медицинадан алынған стратегияларды қолдану (тәртіп бұзушылықтарды диагностикалау, кемістікті «емдеу», ата-аналарды алшақтату) және медициналық терминологияны пайдалану.
Педагогикалық жобалау технологиясы	-бұл – оқытудың тұтас әдістемелік жүйесінің ойластырылған моделі, мақсат қоюда әр деңгейлі (дифференцирленген) тәсілді қолдана отырып, оқушылардың жақын даму аймағын ескеретін, сондай-ақ оқушылар мен мұғалімге ыңғайлы жағдайларды қамтамасыз ететін модель
Оқу мақсаты	-пән бойынша оқу бағдарламасына сәйкес білім, түсінік пен дағдыларға қол жеткізу бойынша күтілетін нәтижелерді қалыптастыратын тұжырымдар
Оқу жоспары	-білім беру ұйымында оқылатын оқу пәндерінің құрамын, оларды жылдарға бөлуін, апта және оқу жылындағы сағат көлемін көрсететін құжат
Оқу бағдарламасы	-оқу пәні шеңберінде және жеке бөлімдер мен тақырыптар бойынша меңгерілуі тиіс білім, дағды мен қабілеттердің мазмұны мен көлемін анықтайтын құжат
Оқу процесі	-ересек адамдар мен балалардың бағытталған және ұйымдастырылған өзара әрекеті, педагогикалық жүйе жағдайында білім беру және тәрбиелеу мақсаттарын жүзеге асыратын процесс
Оқыту	-білімді жинақтау процесін басқару, танымдық құрылымдарды қалыптастыру, оқушының оқу-танып-білу белсенділігін ұйымдастыру және ынталандыру
Оқу	-мұғалімнің жетекшілігімен оқушының білім, дағды және қабілеттерді меңгеру мақсатындағы белсенді қызметі
Педагогикалық диагностика	-оқу процесін бақылау жүйесі – педагогтердің оқу процесінің жағдайы мен нәтижелерін зерттеу арқылы оның сапасын арттыруға және мамандардың кәсіби біліктілігін жоғарылатуға мүмкіндік беретін ұйымдастырылған қызмет жүйесі
Дифференциалды оқыту	- оқушыларды топтарға (сыныптарға немесе мектептерге) біріктіру және қалыптасқан топтарда оқу процесін әртүрлі ұйымдастыру арқылы жеке

	тұлғаның және типологиялық ерекшеліктерін ескеру
Дифференциалды тәсіл	-мұғалімнің оқу материалын әртүрлі топтағы меңгеру мүмкіндіктері бірдей емес деңгейдегі оқушыларға сабақ барысында жағдай жасап, көмек көрсету қызметі
Жеке тұлғаға бағытталған тәсіл	-оқушының нақты жеке ерекшеліктерін ескеретін тәсіл, ол баланың даралығын ашуға ықпал етеді. Бұл даралық ойлау процестерінің, есте сақтауының, зейінінің ерекшеліктерінде, бастамашылдығы мен шығармашылығында көрініс табады; жаңа материалды меңгеру барысында әр оқушы әртүрлі қызығушылықтарын көрсетеді және білімін әрқалай қолданады
Критерийлік бағалау	-оқу процесіне қатысушылардың барлығына алдын ала белгілі, нақты анықталған бағалау критерийлеріне сәйкес оқушылардың оқу жетістіктерін салыстыруға негізделген процесс, ол білім берудің мақсаттары мен мазмұнына сәйкес келеді
Формативті (ағымдағы) бағалау	-оқушылардың сабақ барысында білім мен дағдыларды меңгеру деңгейін анықтайтын бағалау, оқу кезінде оқушы мен мұғалім арасындағы оперативтік байланыс орнататын, оқушыларға жаңа материалды игеру барысында тапсырмаларды қаншалықты дұрыс орындап жатқанын түсінуге мүмкіндік беретін, ал мұғалімге оқушылардың білім мен дағдыларды меңгерудегі қиындықтарын ескере отырып, оқу стратегиясын тез өзгертуге мүмкіндік беретін бағалау
Оқу жетістіктерінің сипаттамалық бағасы	– оқушының жеке жетістіктерін тіркейтін педагогикалық есеп, ол белгілі бір білім саласы немесе дағдылар бойынша оқу кезеңінде (тоқсандық, жарты жылдық, жылдық) оның прогресін көрсетеді

3. Бағдарлама тақырыбы

4. Бағдарлама тақырыбы – арнайы мектепте оқу процесін «медициналық» тәсілден «әлеуметтік-педагогикалық» тәсілге көшу жағдайында ұйымдастыру және жүргізу теориясы мен тәжірибесін қарастыру. Осы бағыттағы өзгерістер Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне 2021 жылы енгізілген өзгерулер мен толықтырулар, сондай-ақ 2022 жылы ҚР Білім және ғылым министрлігінің жаңа нормативтік құқықтық актілерді бекітуімен

(оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалауды және білім беру ұйымдарында психолого-педагогикалық сүйемелдеуді реттейтін) байланысты, сондай-ақ арнайы педагогиканың ғылыми парадигмасының жаңа кезеңге ауысуымен негізделген, бұл педагогикалық практикада өз мүмкіндігінің жүзеге асуын табуы тиіс.

Қазіргі уақытта посткеңестік арнайы педагогикада гуманитарлық тәсілдердің дамуы байқалады, жаңа социомәдени парадигманың (әлеуметтік-педагогикалық тәсіл) беделі артып келеді, оның таныстырылуы модуль тақырыптарына енгізілген. Арнайы педагогиканы дамытудың методологиялық негіздеріне қысқаша шолу берілген, оған келесі заманауи теориялар жатады: аксиология, жүйелер теориясы, конструктивизм, синергизм теориясы, өзін-өзі дамыту теориясы, мәдени-тарихи теория, қызмет теориясы, ерте даму теориясы және отбасы-орталықталған тәсіл.

Бірінші рет «медициналық» және «әлеуметтік-педагогикалық» оқу процесін ұйымдастыру модельдерінің ұғымдары түсіндірілген. Әлеуметтік-педагогикалық және жүйелі-қызметтік тәсілдер арнайы мектептегі оқу процесін ұйымдастыру методологиясы ретінде қарастырылады. Қазақстандағы арнайы мектептердің қызметін дамыту бағыттары «нәтижеге бағытталған білім» парадигмасына сәйкес жалпы орта білім мазмұнын жаңарту контекстінде ашылады.

Курстар бағдарламасында оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктеріне сипаттама беріліп, зияты зақымдалған оқушыларға білім алу үшін арнайы жағдайлар нақты көрсетілген, бұл ішкі нормативтік құқықтық актілердің мазмұнына негізделген. Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау технологиялары (педагогикалық диагностика) және оқушының бір типологиялық топқа жататындығын анықтау тәсілдері (В.В.Воронкова педагогикалық классификациясына сәйкес) дифференцияланған тәсілді жүзеге асыру үшін қарастырылады.

Жеңіл және орташа зияты зақымдалған оқушыларға арналған 0-4 және 5-10 сыныптарға арналған типтік оқу жоспарлары мен типтік оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұны талданады. Орташа деңгейдегі зияты зақымдалған оқушыларға арналған жеке оқу бағдарламаларын құру және жүзеге асыру тәртібі қарастырылады. Сондай-ақ сынып құрамының біркелкі еместігін ескере отырып, жеңіл деңгейдегі зияты зақымдалған оқушыларға арналған пәндер бойынша оқу-әдістемелік кешендерді (ОӘК) пайдалану жөнінде ұсыныстар беріледі.

Модуль тақырыптарының мазмұны арнайы педагогикалық тәжірибенің қазіргі даму тенденцияларын, сондай-ақ зияты зақымдалған оқушыларды оқыту және дамыту үшін әртүрлі технологияларды қолдану мүмкіндіктерін (мінез-құлықты талдау, балама коммуникация, Монтессори педагогикасы және т.б.) ашады. Әлеуметтік-педагогикалық тәсіл негізінде оқушылардың

сәтті оқуы мен өзін-өзі жүзеге асыруы үшін арнайы жағдайлар жасау мақсатында білім беру ортасын қайта құру мысалдары келтірілген.

Зияты зақымдалған оқушыларды оқытуда классикалық арнайы әдістер мен тәсілдерді қолдану жолдары, оқу жетістіктерін критерийлік сипаттамалық бағалау жүзеге асыру жолдары нақтыланған. Курстың тәжірибелік бөлігінде тыңдаушылардың тәжірибесінен нақты жағдайларды талқылау, оқушылардың қалаусыз мінез-құлқымен жұмыс әдістерін қарастыру, жеке және дифференцияланған тәсілдерді қолдана отырып оқыту және дамыту, ата-аналармен өзара әрекеттесу мәселелерін талқылау, мәселелік жағдайларды шешудің командалық тәсілдерін жетілдіру, сабақтарды зерттеу, топ мүшелерінің бір-біріне көмектесуі, бар әдістемелік ресурстармен алмасу және өз тәжірибесін рефлексиялау жұмыстары жоспарланған.

4. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

5. Біліктілікті арттыру бағдарламасының мақсаты – тыңдаушыларды әлеуметтік-педагогикалық тәсіл негізінде зияты зақымдалған оқушыларды оқыту процесін ұйымдастыру және ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау мәселелері бойынша әдістемелік, технологиялық және әдістемелік білімдермен және дағдылармен қамтамасыз ету, сондай-ақ білім беру процесін жобалау технологиясын қолдану.

6. Бағдарламаның міндеттері:

1) зияты зақымдалған оқушылардың оқу процесін ұйымдастырудағы «медициналық» және «әлеуметтік-педагогикалық» тәсілдерді салыстырмалы талдау жасау, әлеуметтік-педагогикалық тәсілдің теориялық негіздерімен таныстыру, оны ұлттық заңнамалық база негізінде және білім беру процесін жобалау технологиясын қолдану арқылы жүзеге асыру жолдарын көрсету;

2) «Ерекше білім беру қажеттіліктері» (ЕББ), «арнайы білім алу жағдайлары» ұғымдарын нақтылау, арнайы мектептерде оқушыларға зияты зақымдалған балаларды оқытудың мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес және Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріне сүйене отырып, қамтамасыз етілетін арнайы жағдайларды көрсету;

3) оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін педагогикалық диагностикалау және бағалау тәртібін, ата-аналар мен мамандардың қатысуымен, сондай-ақ оның нәтижелері негізінде сабақта дифференциалды және жеке тұлғаға бағытталған тәсілдерді жүзеге асыруды ашып көрсету

4) орташа деңгейдегі зияты зақымдалған оқушыларға арналған жеке оқу бағдарламаларын құру тәртібін және олардың білімді меңгеруін, әлеуметтік бейімделуі және өзін-өзі жүзеге асыру үшін білім беру ортасын өзгерту тәсілдерін қарастыру;

5) қазіргі заманғы оқыту және дамыту технологияларымен, оқушылардың қалаусыз мінез-құлықтару түзету жұмыстарымен (мінез-құлықты талдау,

балама коммуникация, Монтессори педагогикасы және т.б.) таныстыру, сондай-ақ оқу жетістіктерін критерийлік сипаттамалық бағалау арқылы бағалау әдістерін көрсету.

7. Күтілетін нәтижелер. Тыңдаушылардың курсы аяқталғаннан кейін:

1) зияты зақымдалған оқушылардың білім беру процесін ұйымдастырудағы «медициналық» және «әлеуметтік-педагогикалық» тәсілдердің ерекшеліктерін түсіндіреді; әлеуметтік-педагогикалық тәсілдің теориялық негіздерін атайды; оқу пәні, тақырыбы және сабағы деңгейінде жобалау қызметінің әдістері мен мазмұнын ашады;

2) ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға арналған арнайы мектептерде оқу мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес және ҚР нормативтік құқықтық актілеріне негізделген арнайы білім алу жағдайларын атайды;

3) педагогикалық диагностика және оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау тәртібін атайды; құжаттаманы жүргізу және талдау тәртібін біледі (бақылау хаттамалары, оқушының педагогикалық сипаттамасын құру, КТП, сабақ жоспарын құру); сабақта дифференцияланған және жеке тәсілді жоспарлайды;

4) орташа деңгейдегі зияты зақымдалған оқушыларға арналған жеке оқу бағдарламаларын құру алгоритмін меңгереді; олардың сәтті оқуы, әлеуметтік бейімделуі және өзін-өзі жүзеге асыруы үшін білім беру ортасын түрлендіру тәсілдерін атайды;

5) қазіргі заманғы оқыту, дамыту технологияларының дидактикалық ерекшеліктерін, оқушылардың қалаусыз мінез-құлқымен жұмыс әдістерін түсіндіреді; өз сынып оқушыларының оқу жетістіктерін сипаттамалық бағалау арқылы бағалауға қабілетті болады.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

8. Бағдарлама 4 модульден тұрады:

Модуль 1. Қазақстан Республикасында зияты зақымдалған балалардың оқу процесін ұйымдастырудың методологиялық және нормативтік-құқықтық негіздері.

Модуль 2. Зияты зақымдалған балаларды оқытудың ұйымдастырушылық және мазмұндық негіздері.

Модуль 3. Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқу процесін жобалау.

Модуль 4. Зияты зақымдалған балаларды оқытудың дәстүрлі классикалық және инновациялық технологияларын, әдістері мен тәсілдерін пайдалану.

<p>Модуль 1. ҚР зияты зақымдалған балалардың оқу процесін ұйымдастырудың методологиялық және нормативтік-құқықтық негіздері</p>	<p>Тақырып 1. Қазақстан Республикасындағы арнайы педагогика мен білім беру жүйесінің қазіргі даму тенденциялары. «Медициналық» және «әлеуметтік-педагогикалық» модельдер (түсініктер) – мүмкіндігі шектеулі балалардың білім беру процесін ұйымдастырудағы тәсілдер (қысқаша тарихи шолу).</p> <p>Оқу процесі және оның құрамдас бөліктері. Оқу процесінің объективтік және субъективтік жақтары. Әлеуметтік-педагогикалық және жүйелік-қызметтік тәсілдер – арнайы мектептегі оқу процесінің методологиялық негіздері. Қазақстандағы арнайы мектептердің қызметін дамыту тенденциялары – «нәтижеге бағдарланған білім» парадигмасына сәйкес орта білім мазмұнын жаңарту контексінде.</p> <p>Тақырып 2. Қазақстан Республикасындағы зияты зақымдалған балаларды оқытуды реттейтін қолданыстағы заңнаманы талдау. Қазақстан Республикасының Конституциясы, Қазақстан Республикасының Заңдары: «Баланың құқықтары туралы», «Білім туралы», «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы», Арнайы мектептердің үлгілік ережелері (БҒМ бұйрығы № 385), Білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің ережелері (2025 жылғы 29 сәуірдегі МП РК бұйрығы № 92) және басқалары.</p>
<p>Модуль 2. Зияты зақымдалған балаларды оқытудың ұйымдастырушылық және мазмұндық негіздері</p>	<p>Тақырып 3. Қазақстан Республикасындағы зияты зақымдалған балаларды мектепте оқытудың мақсаты мен міндеттері. Арнайы жағдайларды құру.</p> <p>Жеңіл және орташа деңгейдегі зияты зақымдалған балаларды оқытудың мақсаты мен міндеттері. Оқу процесін ұйымдастыру принциптері: педагогикалық диагностика, оқыту, танымдық әрекетті дамыту және білім беру қызметін үйлестірудің бірлігі, қызметтік тәсіл, дамытушылық бағыт, жеке тұлғаға және дифференциалды тәсілге негізделген оқыту. Оқушылардың типологиялық топтарының сипаттамасы (В.В. Воронкова бойынша) – сабақта дифференциалды тәсілдің негізі.</p>

	<p>Зияты зақымдалған балаларды арнайы мектепте немесе арнайы сыныпта оқытуға арналған арнайы жағдайлар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оқу жоспары мен оқу бағдарламаларын өзгерту. 2. Вариативті, арнайы және альтернативті оқыту әдістерін қолдану. 3. Оқу нәтижелерін (оқушының жетістіктерін) бағалау тәсілдерін, критерийлерін және бағалау материалдарын өзгерту. 4. Оқу құралдарын таңдау, оқулықтар мен оқу-құралдарын дайындау, жеке оқу материалдарын әзірлеу. 5. Кедергісіз орта құру және оқу орнын бейімдеу. 6. Арнайы психологиялық-педагогикалық көмек көрсету (логопед, психолог, арнайы педагог: олигофренопедагог, элеуметтік педагог). 7. Қорғаушы педагогикалық күн тәртібі. 8. Бастауыш мектепте және негізгі орта білім деңгейінде оқудың ұзартылған мерзімдері. 9. Ұзартылған күн тәртібінде оқыту. <p>Тақырып 4. Зияты зақымдалған балалардың білім мазмұнын талдау.</p> <p>Зияты зақымдалған балалардың білім беру мазмұнының жеке дараландырылған/бейінделген сипаты, ол оқу мазмұнын, оқу қарқынын және күтілетін нәтижелерді барынша жекелендіруге мүмкіндік береді. Жеңіл және орташа деңгейдегі зияты зақымдалған балаларға арналған үлгілік оқу жоспарларын талдау. Жеңіл және орташа деңгейдегі зияты зақымдалған балаларға арналған бастауыш және негізгі орта білімнің үлгілік оқу бағдарламаларының сипаттамасы. Үлгілік оқу бағдарламаларының құрылымы, мақсат қою тәсілі, оқу процесін ұйымдастыруда бағдарламаларды қолдану ерекшеліктері. Оқу процесін оқу-әдістемелік кешендермен (оқулық, жұмыс дәптері, әдістемелік құрал) қамтамасыз ету. Оқулық құрылымы мен оқу процесінде қолдану тәсілдерінің ерекшеліктері.</p>
<p>Модуль 3. Оқушылардың ерекше білім беру</p>	<p>Тақырып 5. Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау (педагогикалық диагностика).</p>

қажеттіліктерін
бағалау және оқу
процесін жобалау

Оқу процесіндегі педагогикалық диагностиканың түрлері және олардың мақсаты: алдын ала диагностика – жүйелі оқуға дайындығын бағалау; ағымдағы диагностика – дағдыларды меңгеру процесін зерттеу, оқу мазмұны мен әдістерін түзету; кезеңдік диагностика – тақырыптық бақылау, көмекке қажеттілікті анықтау; қорытынды диагностика – оқу нәтижелерін зерттеу. Педагогикалық диагностика әдістерінің сипаттамасы: бақылау, әңгімелесу, баланың іс-әрекет өнімдерін зерттеу, деңгейлік және жекелендірілген тапсырмалар мен жаттығулар және т.б. Педагогикалық диагностика критерийлері: ұжымдық оқуға қажетті дағдыларға ие болу; еңбекқабілеттілік, оқу бағдарламасын меңгеру деңгейі; жеке қасиеттері, қызығушылықтары, қызығушылығы, отбасының қолдауы және т.б. В.В. Воронкова бойынша оқушылардың педагогикалық жіктеу типологиялық топтарының біріне жататындығын анықтау үшін педагогикалық диагностика критерийлері. Диагностикуаны жүргізу тәртібі, алынған мәліметтерді талдау.

Тақырып 6. Жеңіл деңгейдегі зияты зақымдалған балалардың оқу процесін жобалау. Оқу процесінің құрамдас бөліктері: мақсаттар, оқу мазмұны, мұғалімнің әрекеті, оқушылардың әрекеті, жетістіктерді бағалау. Оқу мақсаттары – оқу процесін жобалаудың жүйелік құрамдас бөлігі. Оқу процесін жобалау (жоспарлау): курс деңгейінде: бағдарламаның мазмұнына сүйене отырып (Ұзақ мерзімді жоспар); оқушылардың алдыңғы кезеңдегі нәтижелері немесе бастапқы диагностикасын ескере отырып; пәннің нақты мазмұны мен пән аралық байланыстар ерекшеліктерін ескере отырып; арнайы оқыту әдістемесінің талаптарын ескере отырып жобалау. Тақырып деңгейінде: жаңа материалды тану психологиялық заңдылықтарына сәйкес, мына кезеңдерді ескере отырып:

1. Жаңа материалмен танысу (қабылдау)
2. Алғашқы бекіту / түсінуді бағалау (түсіну)
3. Қайта бекіту (түсіну)
4. Дағдылар мен қабілеттерді қалыптастыру
5. Білімді қолдану (білімді басқа жағдайға көшіру)

	<p>Сабақ деңгейінде: оқушылардың әртүрлі мүмкіндіктерін ескере отырып (4 типологиялық топ және дифференциалды тәсіл), оқу, түзету-дамытушылық және тәрбиелік міндеттерді шешу қажеттілігімен; оқытудың практикалық бағыттылығын қамтамасыз ету; сабақтың сызықтық емес құрылымы – дифференциалды тәсілді жүзеге асыру шарты. Арнайы мектептегі сабақ талдауының критерийлері.</p> <p>Тақырып 7. Арнайы мектептегі сабақ және оның зерттелуі. Зияты зақымдалған балаларға арналған арнайы мектеп сабақтарының ерекшеліктері. Оқушылардың зиятының төмендігі мен физикалық еңбек қабілеттілігін ескере отырып, сабақ құрылымына қойылатын талаптар; сыныптағы әртүрлі типологиялық топтарға жататын оқушылардың болуы. Сабақтың құрылымдық компоненттерінің сипаттамасы және функциялары: ұйымдастыру сәті, жаңа материалды қабылдауға дайындық, жаңа оқу материалын жеткізу, оқу материалын түсінуін тексеру, дағдылар мен қабілеттерді бекіту, қайталау, сабақ қорытындысы. Сынып құрамын ескере отырып, оқу материалын таңдау, оқу материалын меңгерудің әр кезеңінде оқушыларға дифференциалды және жеке тәсілдерді жоспарлау және жүзеге асыру. Сабақты рефлексивті өзіндік талдау: өз тәжірибесінің өзгеруді қажет ететін аспектілерін анықтау, жетілдіру жолдарын іздеу; өз тәжірибесінің тиімділігіне теріс әсер ететін себептерді анықтау және оларды жою жолдарын табу; жаңашылдық енгізу, педагогикалық тәсілдерді жетілдіру. Әріптестермен бірлесе отырып: сабақ жоспарын құру, жаңа идеялардың іске асырылуын бақылау, оқыту және оқытуды талдау, өз қорытындыларын құжаттау.</p>
<p>Модуль 4. Зияты зақымдалған балаларды оқыту мен тәрбиелеуде дәстүрлі және инновациялық тәсілдер, технологиялар, әдістер мен әдіс-тәсілдерді қолдану</p>	<p>Тақырып 8. Әлеуметтік-педагогикалық тәсіл негізінде оқу процесін ұйымдастыру.</p> <p>Оқу процесін ұйымдастыру принциптері оқушылардың мүмкіндіктерін барынша ескеру, оқу барысында әлеуметтік-педагогикалық «кедергілерді» азайту, ғылыми тұрғыдан негізделген оқыту технологияларын қолдану. Оқу процесін ұйымдастыру ерекшеліктері: «кішкентай қадамдар» әдісі; күрделі ұғымдар мен</p>

әрекеттерді барынша ашық және бөлшектеп көрсету, олардың жүйелі түрде бекітілуі; П.Я. Гальпериннің ақыл-ой әрекеттерін кезең-кезеңімен қалыптастыру теориясы негізінде академиялық білім қалыптастыру; оқытудың баяулығы және қалыптасып жатқан дағдыларды, қабілеттерді жиі қайталау; «алдын ала озып кету» әдісін қолдана отырып жаңа материалды алдын ала енгізу; оқушылардың пәндік-практикалық қызметін қолдану; көрнекі құралдарға кең сүйену, оларды біртіндеп абстракциялау; оқушы әрекеттерін мұғаліммен бірге орындауға дейін басқару; жеке тәжірибеден жалпыға, нақтыдан абстрактіге оқыту (индуктивті таным жолы), оқытудың практикалық бағыттылығы.

Дәстүрлі классикалық әдістерді талдау – жеңіл зияты зақымдалған бар оқушыларды оқыту. Оқыту әдістерін таңдау: оқу пәнінің мазмұны, формалды логика ережелері, таным процесінің заңдылықтары (қабылдау, түсіну, дағдыларды бекіту, білім мен дағдыларды қолдану); зияты зақымдалған оқушылардың танымдық әрекет ерекшеліктерін ескере отырып таңдау.

Оқыту әдістерін қолдану ерекшеліктері: сөздік әдістер: әңгіме, түсіндіру, сұхбат; көрнекі әдістер: көрсету, иллюстрация, демонстрация; практикалық әдістер: жаттығу, практикалық тапсырмалар, жағдайлық тапсырмалар, еңбек қызметі.

Интерактивті оқыту әдістерін (жұптық, топтық жұмыстар), сондай-ақ жоба әдісін мұғалімнің шамалы көмегі мен жетекші рөлімен қолдану. Оқу жетістіктерін критерийлік сипаттамалық бағалау.

Тақырып 9. Орташа зияты зақымдалған оқушыларды оқыту және тәрбиелеу үшін пәндік дамытушы орта құру. Орташа зияты зақымдалған балаларды оқытудың мақсаты мен міндеттері. Оқу мазмұнының сипаттамасы: «өмірлік дағдылар» компоненті және «академиялық дағдылар» компоненті. Оқу процесін ұйымдастыру принциптері: баланың жеке қарқынды дамуға құқығын тану, жеке ерекшеліктерін сақтау; мұғалімнің оқу мазмұны, әдістер, формалар, дидактикалық құралдарды жеке мүмкіндіктерді және мониторинг нәтижелерін ескере отырып таңдау; оқушыларда практикалық іс-әрекет және

элеуметтік дағдылар қалыптастыру үшін мектеп ортасын жасау; оқушылардың күнделікті іс-әрекетінің интеграцияланған сипаты; оқу-тәрбие процесінің элеуметтендіру бағыты. Арнайы мектепте оқытуды ұйымдастыру формалары: Орташа зияты зақымдалған балалар үшін арнайы сынып; Жеңіл зияты зақымдалған балалар үшін сыныптағы 2-3 адамдық топтар; үйде оқыту және уақытша (аптасына 2-3 рет) арнайы мектепте болу (дәрігермен келісілуі тиіс). Оқу процесінде дамытушы қызмет түрлері: тірі және тірі емес табиғатты, элеуметтік өмір құбылыстарын бақылау; пәндік-практикалық әрекет; бастауыш сыныптарда ойын қызметі; үлкен сыныптарда сюжеттік-рөлдік және іскерлік ойындар; оқушылардың шаруашылық-еңбек қызметі; элеуметтік тұрмыстық әрекет; жақын адамдармен және балалармен коммуникация; оқу қызметі (балалардың мүмкіндіктеріне сәйкес). Пәндік дамытушы ортаны құру: Монтессори педагогикасына негізделген оқу және тәрбие. Баламалы оқыту әдістерін қолдану (жаппай оқу, PECS әдісі – суреттер арқылы қарым-қатынас, Анат Баниэль әдісі (нейропластикалық ғылымға негізделген) және т.б.). Бастауыш сыныптарда тақырыптық жоспарлау, жеке оқу бағдарламаларына негізделген жоспарлау, оқу күнін жоспарлау, интеграциялық сабақтарды құру, жобалық әдісті қолдану, жеке «оқу кітаптарын» жасау.

Тақырып 10. Орташа зияты зақымдалған оқушыларды жеке оқу бағдарламаларын жасау негізінде оқыту процесін жобалау. Жеке оқу бағдарламасын құру тәртібі: бастапқы педагогикалық диагностика және орташа зияты зақымдалған оқушыларға арналған үлгілік оқу бағдарламаларының мазмұны негізінде. Бастапқы педагогикалық диагностика мақсаты мен міндеттері. Диагностикалық құралдардың сипаттамасы және педагогтер қолданатын әдістер. Оқушы туралы алынған деректерді талдау және құрылымдау, психолого-педагогикалық сипаттама жасау. Психолого-педагогикалық сипаттама – жарты жылдық жеке оқу бағдарламасының мазмұнын анықтауға бастау нүктесі.

Жеке оқу бағдарламасын құру алгоритмі.
Жеке бағдарламаны құру үшін қажет кәсіби дағдылар: оқушының іс-әрекетін бақылау негізінде педагогикалық диагностика жүргізу; бала дамуының онтогенетикалық заңдылықтарын ескере отырып, бақылау нәтижелерін талдау; бала дамуының негізгі бағыттарында (қозғалыс, сөйлеу, сенсорика, өзін-өзі күту, іс-әрекет, коммуникация және т.б.) дағдыларды қалыптастыру ретін анықтау; үлгілік оқу бағдарламаларының мазмұнын оқушы үшін мақсаттардың қолжетімділігі тұрғысынан талдау; берілген категориядағы оқушыларды оқыту әдістемелерін меңгеру. Критерийлік сипаттамалық бағалау (белгісіз бағалау). Жеке бағдарламадағы оқу мақсаттары – оқушының күтілетін іс-әрекетін сипаттайтын бағалау критерийлері. Оқу жетістіктері сөзбен сипатталады, дағды мен іс-әрекетті меңгеру дәрежесі көрсетіледі: әрекет ересек адамның үлгісі бойынша жүзеге асырылады; әрекет үлгі бойынша жүзеге асырылады; әрекет ересек адамның сөздік нұсқауы бойынша орындалады (осы деңгейде бағытталған сөйлеуді түсіну қажет); әрекет тәуелсіз орындалады. Сипаттамалық баға – баланың қолжетімді, нақты жүзеге асыра алатын әрекеттерінің сапалық мазмұны. Сипаттамалық бағалау – орташа зияты зақымдалған оқушылардың оқу нәтижелерін көрсетуге мүмкіндік беретін жалғыз форма.

Тақырып 11. Оқушылардың қалаусыз мінез-құлық түрлерімен жұмыс әдістері.

«Мәселелі (қалаусыз) мінез-құлық» ұғымының анықтамасы. Оқушылардағы кең таралған қалаусыз мінез-құлық түрлері: агрессия, өз-өзіне агрессия, қатты ашулану, қашу, мүлікті бүлдіру, қоғам тарапынан мақұлданбайтын мінез-құлық, тиімді оқу үшін қажет реакциялардың болмауы.

Мәселелі мінез-құлықты түзету кезеңдері:

- талдау және түзету үшін мәселелі мінез-құлықты таңдау;
- қалаусыз мінез-құлықты нақты сипаттау;
- мінез-құлықты функционалды бағалау;
- мінез-құлықты түзету жоспарын жасау және қолдану;

	<p>- мониторинг;</p> <p>- қолдау көрсетілетін мінез-құлықты жалпылау (генерализациялау);</p> <p>- жоспарға өзгерістер енгізу немесе бағдарламаны аяқтау. Қалаусыз мінез-құлықты түзету әдістері: алдын алу әдістері, мінез-құлық салдарының өзгеру әдістері, балама мінез-құлық қалыптастыру әдістері. Мониторинг: мінез-құлықты түзетудің динамикасын қадағалау. Жұмыс жоспарын түзету немесе бағдарламаны аяқтау. Оқушының проблемалық мінез-құлқымен жұмыс жүргізу құжаттандыру.</p> <p>Тақырып 12. Оқушылардың ата-аналарымен жұмыс. Тәжірибелік топтық жұмыс. Ата-аналардың оқу-тәрбие процесіне қатысуынан күтілетін нәтижелерді анықтау және тұжырымдау жасау; өз тәжірибесі мен мектеп тәжірибесін ата-аналармен жұмыс ұйымдастыру және мазмұнын талдау; ата-аналардың қатысуынан күтілетін үміттерді олардың қатысу формалары мен әдістерімен салыстыру. Ата-аналармен жұмыс тәжірибесін жетілдіру бағыттарын анықтау, жаңа ынтымақтастық формаларын енгізу, дәстүрлі іс-шаралар мазмұнын өзгерту. Әртүрлі білім беру ұйымдарының өкілдерімен тәжірибе алмасу. Ата-аналармен ынтымақтастық бойынша өз кәсіби дамуының бағыттарын анықтау.</p>
--	---

6. Оқу процесін ұйымдастыру

9. Біліктілікті арттыру курстары мынадай тәртіпте ұйымдастырылады:

1) Офлайн (күндізгі) оқыту – Бағдарламаның 1-қосымшасына сәйкес курстың оқу-тақырыптық жоспары (бұдан әрі – ОТЖ) негізінде жүзеге асырылады. Оқу ұзақтығы – 80 сағат.

Офлайн форматта бір апталық курстар ұйымдастырылған жағдайда, ОТЖ-дегі сағат саны екі есеге қысқартылады, ал тақырыптар мен сабақтарды өткізу тәсілдері өзгеріссіз қалады;

2) Аралас оқыту – Бағдарламаның 2-қосымшасына сәйкес курстың оқу-тақырыптық жоспары негізінде жүзеге асырылады және 2 кезеңнен тұрады: қашықтан оқыту – 56 сағат, офлайн (күндізгі) оқыту – 24 сағат.

Білім беру процесінде келесі оқыту әдістері қолданылады:

дәріс, семинар, педагогтердің өз тәжірибесіндегі туындаған сұрақтарды талқылауға арналған топтық тәжірибелік жұмыстар; оқу процесін оқу тақырыбы және сабақ деңгейінде жобалауға (тыңдаушылардың таңдауы

бойынша пән мен тақырып), жеке оқу бағдарламаларын құрастыруға, оқушылардың қалаусыз мінез-құлқын еңсеру әдістерін таңдауға арналған топтық тренингтер; кейстерді командалық талқылауға арналған мастер-класс, дөңгелек үстел.

7. Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі

10. Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі төмендегілерді қамтиды:

- 1) педагог кадрлардың біліктілігін арттыру бағдарламасы;
- 2) аралық және қорытынды бақылау тапсырмаларын орындауға арналған сауалнама парақтары, материалдар мен нұсқаулықтар;
- 3) ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау (педагогикалық диагностика) процесін талдауға, оқушының педагогикалық сипаттамасын құрастыруға арналған нақты білім беру тәжірибесінің мысалдары бар иллюстрациялық үлестірме материалдар;
- 4) оқу процесін жобалау және жетістіктерді критерийлік сипаттамалық бағалау бойынша құжаттама үлгілері;
- 5) жеке оқу бағдарламаларының үлгілері;
- 6) орташа деңгейде зияты зақымдалған білім алушылар үшін білім беру ортасын бейімдеу тәсілдерін көрсететін бейнематериалдар;
- 7) зияты жеңіл және орташа деңгейде зақымдалған білім алушыларға арналған оқу процесін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар; оқушылардың қалаусыз мінез-құлқын еңсеру бойынша әдістемелік ұсынымдар.

8. Оқу нәтижелерін бағалау

11. Тыңдаушылардың білімін бақылау және бағалау ағымдағы және қорытынды бақылау арқылы жүзеге асырылады.

Формативті бағалау аралық бақылау жүргізу, білім мен дағдыларды түзету мақсатында қолданылады. Ол әрбір тақырып бойынша негізгі сұрақтарға ауызша немесе жазбаша жауап беру (өзіндік тексеруге арналған тапсырмалар), практикалық тапсырмаларды орындау, педагогикалық жағдаяттарды (міндеттерді) шешу, педагогикалық құжаттаманы толтыру, сондай-ақ толтырылған педагогикалық құжаттаманы талдау түрінде іске асырылады.

Өзіндік тексеруге арналған тапсырмалар (әр тақырып бойынша негізгі сұрақтар), тәжірибелік тапсырмаларды орындауға арналған ұсынымдар, құжаттаманы толтыру үлгілері педагог кадрлардың біліктілігін арттыруға арналған білім беру бағдарламасының оқу-әдістемелік кешенінің құрамына кіреді. Тапсырмаларды орындау барысында тыңдаушыларға топтық

форматта және жеке сұраныстар бойынша кеңестік қолдау көрсетіледі. Дәріс беруші тапсырмалардың белгіленген кестеге сәйкес орындалуын бақылайды және тыңдаушының жұмыс сапасын жақсарту жолдарын көрсете отырып, толық кері байланыс ұсынады.

Қорытынды бағалау әр тақырып бойынша ашық сұрақтарға жауап беру түрінде жүргізіледі. Бұл сұрақтар курста меңгерілген ақпаратты түсіну деңгейін, терминологияны дұрыс әрі дәл қолдануын бақылауға мүмкіндік береді. Оқу жетістіктерін қорытынды бағалау үшін әр модульде қарастырылған әрбір тақырыпқа 2 сұрақтан тұратын ашық сұрақтар қоры әзірленген. Әр сұрақ тексеру және өзіндік тексеру үшін эталондық жауаппен қамтамасыз етілген. Жауаптардың дұрыстығы мен толықтығы бағаланады: дұрыс емес жауап – 0 балл; толық емес жауап – 1 балл; дұрыс және толық жауап – 2 балл.

Қорытынды бақылау жұмысы кемінде 24 ұпай (50 %) жинаған жағдайда ғана бағаланады.

9. Курстан кейінгі сүйемелдеу

12. Курстан кейінгі тыңдаушыларға көрсетілетін сүйемелдеудің жүзеге асыру формалары:

1) курстан кейінгі тәжірибеде педагогтің кәсіби құзыреттерін дамытудың жеке траекториясы жоспарын құрастыру (курстың соңғы күні «Курстан кейінгі тәжірибеде педагогтің кәсіби құзыреттерін дамытудың жеке траекториясын жоспарлауға арналған іс-шаралар тізбесі» негізінде әзірленеді және лектормен келісіледі);

2) курс барысында алынған ақпаратты жеке педагогикалық практикада енгізу тәжірибесін таныстыруға арналған вебинарлар;

3) жеке және топтық онлайн-кеңестер ;

4) ашық сабақтарға қатысу;

5) жеке педагогикалық тәжірибенің өзгеру нәтижелері мен сабақты зерттеу қорытындылары бойынша дөңгелек үстел ұйымдастыру.

Тыңдаушыларды курстан кейінгі сүйемелдеуді жүзеге асыру үшін Zoom платформасын, электрондық поштаны, мобильді байланысты және әлеуметтік желілерді пайдалану жоспарланады.

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

1. Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Тұрақты қоғам: Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2022 жылғы 1 қыркүйектегі халқына Жолдауы.

2. 2023–2029 жылдарға арналған Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім дамуы тұжырымдамасын бекіту

туралы: Қазақстан Республикасының Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 Қаулысы.

3. «Сапалы білім», «Білімді ұлт» ұлттық жобасын бекіту туралы (01.01.2024 бастап қолданысқа енгізіледі): Қазақстан Республикасының Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазан № 726 Қаулысы.

4. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III «Білім туралы» заңы.

5. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345 «Баланың құқықтары туралы» заңы.

6. Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 27 желтоқсандағы № 293-VI «Педагог мәртебесі туралы» заңы.

7. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі № 343 «Мүгедектігі бар балаларға әлеуметтік және медико-педагогикалық коррекциялық қолдау туралы» заңы.

8. Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII «Инклюзивті білім мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңы.

9. Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, кейінгі орта білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының бекітілуі туралы: Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2022 жылғы 3 тамыз № 348 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 15 сәуір № 74 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

10. Білім беру ұйымдарының типтік қызмет ережелерін бекіту туралы (жоғары және кейінгі жоғары білім ұйымдарын қоспағанда): Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2022 жылғы 31 тамыз № 385 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 31 наурыз № 59 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

11. Педагог қызметкерлерінің типтік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілде № 338 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 30 сәуір № 98 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

12. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау ережелері мен бағдарламаларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтар № 4 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 6 мамыр №104 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

13. Білім беру ұйымдарында психолого-педагогикалық сүйемелдеу қызметінің қызмет ету ережелерін бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 29 сәуір № 92 бұйрығы.

14. Жалпы білім беру ұйымдары үшін жалпы білім беретін пәндер, таңдау курстары және факультативтер бойынша типтік оқу бағдарламаларын бекіту

туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуір № 115 бұйрығы.

15. Қазақстан Республикасында бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің типтік оқу жоспарларын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қараша № 500 бұйрығы.

16. Мемлекеттік білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің типтік штатын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім министрінің міндетін атқарушы 2023 жылғы 21 шілде №224 бұйрығы, түзетулер: 2024 жылғы 29 мамыр № 127, 2024 жылғы 11 желтоқсан № 356.

17. Орта білім беру ұйымдарына арналған оқулықтар тізімі, мектепке дейінгі ұйымдарға және орта білім беру ұйымдарына арналған оқу-әдістемелік кешендер, соның ішінде электрондық түрде бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 22 мамыр № 216 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 30 сәуір № 98 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

18. Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдары мен арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтау стандарттарын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 22 қаңтар № 70 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 30 сәуір № 98 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

19. Білім беру объектілеріне қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар туралы Санитарлық ережелерді бекіту: Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 5 тамыз № ҚР ДСМ-76 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2025 жылғы 21 сәуір № 39 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

20. Мемлекеттік үлгідегі білім туралы құжаттар түрлері мен формаларын бекіту және оларды беру ережелері: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 28 қаңтар №39 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 30 сәуір № 98 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

21. Орта, техникалық және кәсіптік, кейінгі орта білім беру ұйымдарының педагогтері үшін міндетті құжаттар тізбесін және олардың формаларын бекіту: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуір №130 бұйрығы (Қазақстан Республикасы Білім министрінің 2025 жылғы 30 сәуір № 98 бұйрығымен түзетілген нұсқасы).

22. Воронкова, В.В. Бастауыш мектеп жасындағы ақыл-есі кем балаларды оқытуда дифференцирленген тәсіл: орыс тілін меңгеру мысалында: монография / В.В. Воронкова. – АСОУ, 2016. – 200 бет.

23. Егорова, Е.В. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға педагог-ассистент арқылы сүйемелдеу: әдістемелік ұсынымдар / Е.В. Егорова, Ж.Б. Аханова, Д.Х. Култаев. – Алматы: АИБД ҰҒПО, 2022. – 42 бет.

[Электрондық ресурс: <https://www.special-edu.kz/>].

24. Елисеева, И.Г., Карипжанова Ш.Ж. Жеңіл ақыл-есі бұзылған балаларға арналған білім алу жағдайларын құру: әдістемелік ұсынымдар / Е.Г. Елисеева, Ш.Ж. Карипжанова. – Алматы: АИБД ҰҒПО, 2022. – 63 бет. [Электрондық ресурс: <https://www.special-edu.kz/>].
25. Елисеева И.Г., Даурцева Г.Ю. Орташа ақыл-есі бұзылған балаларға арнайы мектепте білім алу жағдайларын құру: әдістемелік ұсынымдар / Е.Г. Елисеева, Г.Ю. Даурцева. – Алматы: АИБД ҰҒПО, 2023. – 64 бет. [Электрондық ресурс: <https://www.special-edu.kz/>].
26. Перова, М.Н. Көмекші мектепте математика пәнін оқыту әдістемесі: оқулық. – 3-ші басылым, қайта өңделген / М.Н. Перова. – М.: «Просвещение», 1989. – 336 бет.
27. Баниэль, А. Шексіз мүмкіндіктері бар балалар / А. Баниэль. – М.: ООО «Альпина Паблицер», 2024. – 332 бет.

Педагогтердің біліктілігін арттыру
курстарының бағдарламасына
1-Қосымша
«Әлеуметтік-педагогикалық
тәсіл негізінде зияты
зақымдалған оқушыларға
арналған арнайы мектепте
білім беру процесін жобалау»

Күндізгі оқу күн тәртібіндегі курсқа арналған оқу-тематикалық жоспар

№	Сабақ тақырыбы	Дәріс	Практ. сабақ	Тренинг	Мастер-класс	Дөңгелек үстел	Жобаны қорғау	Сынақ	Барлығы
1	Модуль: Қазақстан Республикасындағы зияты зақымдалған мектеп оқушыларының оқу процесін ұйымдастырудың әдістемелік және нормативтік-құқықтық негіздері.	8							8
1.1	Арнайы педагогика: «медициналық» парадигмадан «әлеуметтік-педагогикалық» парадигмаға өту кезеңі.	4							4
1.2	Қазақстан Республикасында зияты зақымдалған оқушылардың білім беру саласындағы нормативтік-құқықтық актілерді талдау.	4							4

2	Модуль: зияты зақымдалған оқушыларды оқытудың ұйымдастырушылық және мазмұндық негіздері	8							8
2.1	Қазақстан Республикасында зияты зақымдалған балаларды мектепте оқытудың мақсаты мен міндеттері. Арнайы жағдайларды құру	4							4
2.2	Зияты зақымдалған оқушылардың білім мазмұнын талдау	4							4
3	Модуль: Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқу процесін жобалау	12	4			2			18
3.1	Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау (педагогикалық диагностика)	4	4						8
3.2	Зияты жеңіл зақымдалған оқушылардың оқу процесін жобалау	4				2			6
3.3	Арнайы мектептегі сабақ және оны зерттеу	4							4
4	Модуль: Зияты зақымдалған оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді, технологияларды, әдістер мен тәсілдерді қолдану	20	12	4		8		2	46
4.1	Әлеуметтік-педагогикалық негізінде оқу процесін ұйымдастыру	8							8
4.2	Орташа деңгейдегі зияты зақымдалған мектеп оқушыларын оқыту мен тәрбиелеу үшін пәндік дамытушы ортаны жасау	4		4					8
4.3	Орташа деңгейдегі зияты зақымдалған мектеп оқушыларының оқу процесін жеке оқу бағдарламасын жасау негізінде жобалау	4	4			4			12

2	Модуль: Зияты зақымдалған оқушыларды оқытудың ұйымдастырушылық-мазмұндық негіздері	8								8
2.1	Қазақстан Республикасында зияты зақымдалған балаларды мектепте оқытудың мақсаты мен міндеттері. Арнайы жағдайларды құру	4								4
2.2	Зияты зақымдалған оқушылардың білім беру мазмұнын талдау	4								4
3	Модуль: Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау және оқу процесін жобалау	16				4		2		22
3.1	Оқушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау (педагогикалық диагностика)	4				4				8
3.2	Зияты жеңіл зақымдалған оқушылардың оқу процесін жобалау	8						2		10
3.3	Арнайы мектептегі сабақ және оны зерттеу.	4								4
4	Модуль: Зияты зақымдалған оқушыларды оқыту мен тәрбиелеуде дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді, технологияларды, әдістер мен тәсілдерді қолдану.	24				12		4	2	42
4.1	Әлеуметтік-педагогикалық негізінде оқу процесін ұйымдастыру	8								8
4.2	Орташа деңгейдегі зияты зақымдалған мектеп оқушыларын оқыту мен тәрбиелеу үшін пәндік дамытушы ортаны жасау	4						4		8
4.3	Орташа деңгейдегі зияты зақымдалған мектеп оқушыларының оқу процесін жеке оқу бағдарламасын жасау негізінде жобалау	8				4				12
4.4	Оқушылардың қалаусыз мінез-құлық түрлерімен	4				4				8

	жұмыс істеу әдістері									
4.5.	Оқушылардың ата-аналарымен жұмыс					4				4
	Сынақ жұмысы								2	2
Барлығы :		56				16		6	2	80

Ескерту : 1 академиялық сағат – 45 минут.